

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه	:	قاسمی، اعظم، ۱۳۵۵-
عنوان و نام پدیدآور	:	تبعیض‌زدایی: فعالیت‌های اعظم طالقانی در عرصه آسیب‌مندان / اعظم قاسمی.
مشخصات نشر	:	قم: توانمندان، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	:	۱۸۳ ص: ۰؛ ۲۱×۱۴ س.م.
شابک	:	978-622-621647-0: ۳۰۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست‌نویسی	:	فیپا
یادداشت	:	کتابنامه: ص. ۲۰۱.
عنوان دیگر	:	زندگی‌نامه و رفتارهای اجتماعی اعظم طالقانی.
موضوع	:	طالقانی، اعظم، ۱۳۲۲-۱۳۹۸.
موضوع	:	زنان -- ایران -- وضع اجتماعی -- قرن ۱۴
موضوع	:	Women -- Iran -- Social conditions -- 20th century
موضوع	:	زنان -- ایران -- فعالیت‌های سیاسی -- قرن ۱۴
موضوع	:	Women -- Political activity -- Iran -- 20th century
موضوع	:	زنان -- ایران -- زندگی فرهنگی -- قرن ۱۴
موضوع	:	Women -- Iran -- Intellectual life -- 20th century
موضوع	:	مادران کودکان معلول -- ایران
موضوع	:	Mothers of children with disabilities -- Iran
موضوع	:	تبعیض جنسی -- ایران
موضوع	:	Sex discrimination -- Iran
شناسه افزوده	:	دفتر فرهنگ معلولین
رده بندی کنگره	:	DSR ۱۶۷۰
رده بندی دیویی	:	۹۵۵/۰۸۴۰۹۲
شماره کتابشناسی ملی	:	۶۱۲۱۵۱۲

تبعیض زدایی

فعالیت‌های اعظم طالقانی در عرصه آسیب‌مندان

اعظم قاسمی

انتشارات توابندگان
Tavakol Publications

دفتر فرهنگ معلولین
دارالافتاء للمعوقين
Handicap Cultural Center

انتشارات توانمندان
Tavanmandan Publications

تبعیض زدایی

فعالیت‌های اعظم طالقانی در عرصه آسیب‌مندان

پدیدآورنده: اعظم قاسمی

نوبت چاپ: اول، بهار ۱۳۹۹

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۲۱۶-۴۷-۰ ISBN: 978-622-6216-47-0

ناشر: توانمندان شمارگان: ۵۰۰ نسخه قیمت: ۳۰۰/۰۰۰ ریال

قم، بلوار محمدامین، خیابان گلستان، کوچه ۱۱، پلاک ۴، دفتر فرهنگ معلولین

تلفن: ۰۲۵-۳۲۹۱۳۴۵۲ فکس: ۰۲۵-۳۲۹۱۳۵۵۲ همراه: ۰۹۱۲۵۵۲۰۷۶۵

www.HandicapCenter.com , info@handicapcenter.com

www.DataDisability.com , www.Tavanmandan.com

فهرست

مقدمه

فصل اول: زندگی فردی و فعالیت اجتماعی

۱۵.....	دوره نخست: ۱۳۲۲ تا ۱۳۵۴.....
۱۵.....	تبارشناسی.....
۱۷.....	تحصیل و تدریس.....
۲۱.....	ازدواج و فرزندان.....
۲۲.....	معلولیت فرزند.....
۲۵.....	دوره انقلاب اسلامی.....
۲۷.....	حبس ابد.....
۳۰.....	تأسیس تشکلی برای زنان.....
۳۱.....	مشارکت در انقلاب.....
۳۳.....	مجلس شورای اسلامی.....
۳۵.....	دوره کنشگری مدنی.....
۳۶.....	اجلاس‌های جهانی.....
۳۶.....	توان‌افزایی زنان آسیب دیده.....
۳۷.....	سازمان زنان ایران.....
۳۸.....	مؤسسه زنان مسلمان.....
۴۰.....	جامعه زنان انقلاب اسلامی.....
۴۳.....	تعاونی زنان نجم.....
۴۴.....	نقش و تأثیر فعالیت‌ها در عرصه زنان.....
۴۵.....	روزنامه نگاری یا فرهنگ‌سازی.....
۴۶.....	پیام هاجر.....
۴۶.....	پیام ابراهیم و نشریه رهرو.....
۴۷.....	کارنامه مطبوعاتی.....
۴۸.....	رجال سیاسی یا تبعیض‌زدایی سیاسی.....
۵۰.....	ثبت‌نام مکرر.....

۵۰	علل و چرایی
۵۵	استدلال و منطق علمی
۵۸	شیوه‌های دفاعی
۵۹	معلولیت و ریاست جمهوری
۶۰	اعتراض و عمل‌گرایی
۶۱	چند دهه اعتراض
۶۲	رسالت کنشگری
۶۳	حمایت از آسیب‌مندان
۶۵	آموزش و حضور اجتماعی
۶۷	جامعه مدنی
۶۹	وفات و میراث اخلاقی
۶۹	درگذشت
۷۰	مراسم تشییع
۷۰	پیام‌های تسلیت
۷۱	پیام حسن روحانی رئیس‌جمهوری
۷۱	حسین‌علی امیری معاون پارلمانی رئیس‌جمهوری
۷۲	سید حسن خمینی
۷۲	محمدرضا عارف، نماینده مجلس شورای اسلامی
۷۳	بهروز طهرانی
۷۶	نتیجه‌گیری
۷۷	کارآمدی اخلاقی
۷۷	اخلاق و رفتار نیک
۸۰	سلوک اجتماعی
۸۱	الگوی اخلاقی

فصل دوم: تداوم تبعیض ستیزی پدر

۸۷	شناخت پدر و مربی
۸۷	خاندان و خانواده
۸۸	آموزش در مکتب‌خانه و حوزه
۸۸	کانون اسلام و مجله دانش‌آموز
۸۹	فعالیت‌های سیاسی
۹۰	حادثه آذربایجان
۹۰	نهضت ملی ایران
۹۱	زندان‌ها و تبعیدها

۹۴	فرهنگ و اخلاق
۹۴	فعالیت فرهنگی پس از کودتا
۹۶	پس از پیروزی انقلاب
۹۶	نماز جمعه
۹۷	مجلس خبرگان بررسی و تصویب قانون اساسی
۹۸	شوراها و دموکراسی
۹۸	روزهای آخر زندگی
۹۹	کارنامه علمی
۱۰۳	احیای قرآن
۱۰۳	بازگشت به قرآن
۱۰۵	معرفی نهج البلاغه
۱۰۵	کارنامه قرآنی
۱۰۷	شیوه تفسیری
۱۰۸	دفاع از حقوق آسیب‌مندان
۱۰۸	مذمت روی برگرداندن از یک نابینا
۱۰۹	دیدگاه‌های طهرسی و سید مرتضی
۱۱۱	حکم ترش‌رویی
۱۱۲	نقد رأی سید مرتضی
۱۱۳	خطابات عتاب‌آمیز و عصمت
۱۱۴	شان نزول
۱۱۶	شعر مولانا
۱۱۷	جامعه‌شناسی مخالفان و موافقان عدالت
۱۲۲	نتیجه‌گیری
۱۲۴	تربیت یافته در مکتب پدر
۱۲۴	فراگیری قرآن کریم
۱۲۸	میراث دار اجتماعات

فصل سوم: شخصیت‌شناسی از نگاه نخبگان

۱۳۵	انعکاس در رسانه‌ها
۱۳۵	اعظم طالقانی در ویکی‌پدیا
۱۳۷	حسینعلی امیری
۱۳۷	عزت‌الله ضرغامی

۱۳۷	 علی نظری
۱۴۰	 نشست نکوداشت
۱۴۱	 هادی دشتی
۱۴۱	 معصومه ابتکار
۱۴۲	 اشرف بروجردی
۱۴۳	 شهین دخت مولوردی
۱۴۵	 پیام خانم راکعی
۱۴۶	 زهرا شجاعی
۱۴۷	 فیروزه صابر
۱۴۸	 لطف‌الله میثمی
۱۴۸	 پروانه سلحشوری
۱۴۹	 طاهره طالقانی
۱۴۹	 تشکر اعظم طالقانی
۱۵۱	 بررسی‌های تفصیلی
۱۵۱	 اعظم طالقانی؛ رجلی سیاسی و زنی برای تمام فصول
۱۵۵	 زنی از تبار اسوه‌های مقاومت
۱۵۷	 درگذشت اعظم طالقانی؛ زن رجل سیاسی
۱۶۰	 اعظم طالقانی، آقازاده نجیب
۱۶۴	 خانمی که آقازاده نشد

پیوست

۱۶۹	 تصاویر
۱۷۹	 اسناد

۱۸۱	 منابع و مآخذ
-----	--------------------

مقدمه

مرحوم اعظم طالقانی (۱۳۲۲ - آبان ۱۳۹۸) از شخصیت‌هایی است که برای حل مشکلات آسیب‌مندان و افراد نیازمند به مساعدت فعال و پرکار بود. به ویژه نسبت به زنان مددجو و خانم‌هایی که به کمک و مدد احتیاج داشتند، اهتمام افزون‌تر داشت. در کارنامه‌اش چنین فعالیت‌هایی ثبت است. از طرف دیگر خودش فرزندی داشت که در کودکی معلولیت جسمی - حرکتی و ذهنی پیدا کرده بود. تجربه عینی‌اش به عنوان یک مادر و مشکلات فراوانی که برای اداره فرزندش لمس کرده بود، او را متقاعد کرده بود که معلولیت و معلولان یک پدیده مهم و درخور توجه هستند و نباید از اینها غفلت شود. از این رو هم در رفتارهای شخصی و هم در کنش‌گری اجتماعی شیوه انسانی را به کار می‌برد. اکنون این روش مرحوم طالقانی، به عنوان یک الگوی موفق قابل بسط و گسترش است.

برخلاف برخی از شخصیت‌ها که نگاه ترحمی یا نگاه غیر انسانی به فرزند معلول خود دارند؛ اینان فرزند خود را از جامعه مخفی نگه داشته؛ فرزند دارای معلولیت خود را همراهشان به محافل و مجالس نمی‌آورند؛ برای او مسجد یا مرکز رسیدگی به معلولین می‌سازند و دایر می‌کنند تا بلکه آلام و معلولیت او کمتر گردد؛ به نام فرزندشان، ده شب محرم را روزه‌خوانی دارند یا به ایتام لباس می‌دهند. البته همه این اقدامات در خفا یا با نیت غیر علنی انجام می‌گیرد. اما شیوه خانم طالقانی به گونه دیگر بود، به نظر او فرزندش و دیگر معلولین حق دارند در جامعه حضور و مشارکت داشته، همراه والدین خود به مجالس و محافل و مهمانی بروند، مهارت‌آموزی و رشد فرهنگی حق آنها است. مشاهده می‌شد، خانم طالقانی، فرزندش را به جلسات می‌برد و برای رشد و پیشرفت او، هر آنچه می‌توانست مهیا نمود.

به هر دلیل به دلیل اینکه در نگرش و سیره خانم اعظم طالقانی، نسبت به

مددجویان، نکات و رویه‌هایی مشاهده می‌شد که تأثیر و کارایی فردی و اجتماعی قابل توجه داشت، درصدد برآمدیم، کتابی درباره ایشان تدوین کنیم. از آغاز و تأسیس «دفتر فرهنگ معلولین» درصدد بودیم شیوه‌های صحیح نگاه به افراد دارای معلولیت را ترویج کنیم و در مقابل روش‌های نادرست جامعه را نقادی کنیم؛ همه اینها را با تألیف کتاب و مقاله و گزارش به اشتراک گذاشته‌ایم. از سال ۱۳۹۳ درصدد بودیم با خانم طالقانی گفت‌وگویی درباره فرزندش «آقا صادق» داشته باشیم. پس از هماهنگی، برای دیدن ایشان به دفتر کارش رفتم. تابستان و ساعت حدود ده شب بود. صادق در گوشه پذیرایی روی ویلچر خوابیده بود.

خانم طالقانی با دکتر محمد مهدی جعفری مشغول گفت‌وگو درباره نکاتی از تفسیر پرتوی/زفرآن بود. پس از اتمام کارشان، گزارش دادم که درصدد هستیم آراء تفسیری مرحوم آیت الله طالقانی درباره معلولین را جمع‌آوری و به صورت کتاب منتشر کنیم. همچنین درباره شیوه‌ها و اقدامات شما در مورد «آقا صادق» و دیگر مددجویان هم می‌خواهیم مصاحبه بگیریم.

خانم طالقانی در مورد آراء تفسیری مرحوم طالقانی درباره معلولین اظهار خوشحالی کرد. بعداً وقتی این کتاب آماده و منتشر شد نسخه‌ای از آن را برای ایشان فرستادم.

به ایشان عرض کردم شما چند تجربه را با هم دارید هم بر اندیشه قرآنی و اسلامی تسلط دارید، هم تجربه مادر بودن را دارید؛ و نیز دارای فرزندى با معلولیت شدید هستید. از این‌رو نگاه و دستاوردهای شما برای معلولین و خانواده‌های آنها سودمند است؛ و اگر اجازه دهید یک گفت‌وگوی مفصل و جامع با شما داشته باشیم.

ایشان اصل مصاحبه را نفی و رد نکرد ولی گفت الآن چند مشغله دارم و فکرم به هم ریخته و باید صبر کنید؛ بالاخره این گفتگو به بعد موکول شد، بعداً هم هیچ وقت امکانش فراهم نشد. آن شب، حدود یک ساعتی در دفتر ایشان بودم و پاره‌ای

مسائل را از نزدیک دیدم. همچنین ایشان به جلسه نهج البلاغه^۱ می‌آمد و گاه فرزندش صادق را هم می‌آورد و چند بار توانستم صادق را از نزدیک ببینم. به هر حال هیچ‌گاه گفت‌وگو درباره «صادق» انجام نشد ولی نکاتی که می‌خواستم در گفتار خانم طالقانی پیدا کنم در رفتارش دیدم.

پس از رحلت خانم اعظم طالقانی از خانم اعظم قاسمی استدعا کردم، اطلاعات درباره ایشان را جمع‌آوری و مقدمات تألیف یک جلد کتاب را فراهم آورد. بالاخره با تلاش‌های ایشان کتاب حاضر آماده شد و لازم است از زحمات ایشان تشکر کنیم. اسم کتاب را «تبعیض‌زدایی» گذاشتیم، زیرا اصلی‌ترین رفتار خانم طالقانی در ارتباط با فرزندش همین نکته بود. این نکته را بعداً در زندگی‌نامه‌اش به تفصیل توضیح می‌دهیم. متأسفانه اطلاعات درباره آقا صادق و رفتارهای والدین و خانواده با او بسیار اندک است؛ اما همین اطلاعات اندک، ما را متقاعد کرد تا این کتاب تألیف و عرضه شود.

این کتاب زندگی‌نامه جامع درباره خانم اعظم طالقانی یا تجزیه و تحلیل درباره فعالیت‌های اجتماعی ایشان نیست. هدف و رویکرد اصلی این کتاب، توضیح نگرش‌ها و رویکردهای مرحوم طالقانی نسبت به افراد دارای معلولیت و آسیب‌مندان اجتماعی و به ویژه نسبت به «آقا صادق» فرزندش است. اگر در مباحثی، مطالب عام‌تر آورده‌ایم، هدفمان توضیح زمینه‌ها یا مستندسازی و ارائه مدارک برای اثبات مدعاها است.

همین جا ضرورت دارد از حجت الاسلام والمسلمین سید جواد شهرستانی نماینده آیت الله العظمی سید علی سیستانی تشکر کنیم. ایشان همواره با مساعدت‌های خود، به توسعه فرهنگی و اجتماعی مددجویان یاری رسانده است.

محمد نوری

مدیرعامل دفتر فرهنگ معلولین

۱. این جلسه به صورت دوره‌ای در خانه علاقه‌مندان در تهران هر ماه منعقد می‌شود. دکتر محمدمهدی جعفری محور و استاد این مجلس است.